

### สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. ต้องการมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. ต้องการเข้ารับการศึกษ
3. ต้องการให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. สวัสดิการในด้านการรักษาพยาบาล

### ด.ช.หัสตินทร์ (นามสมมุติ) อายุ 12 ปี

ด.ช.ติน และครอบครัวอพยพมาจาก จังหวัดพิษณุโลก ไม่มีญาติพี่น้องบิดาและมารดาจึงพา เข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ มหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณสนามหลวงและหลังศาลฎีกา เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณสนามหลวงและหลังศาลฎีกาสืบต่อมา

### วิถีการดำเนินชีวิต

“ติน” จะพักอาศัยอยู่บริเวณหลังศาลฎีกา บริเวณท้องสนามหลวงใกล้กับอุ้งระเมสสาย 32, 64, 512 เป็นแดนที่สามเหลี่ยมที่ทางราชการจัดตั้งไว้ให้ในบริเวณแดนนี้จะมีครอบครัวลักษณะเดียวกันนี้ประมาณ 7 - 8 ครอบครัวที่เข้ามาพักอาศัยด้วยโดยจะกางมุ้งนอนติด ๆ กัน “ติน” จะตื่นประมาณ 07.30 - 08.00 น. เมื่อตื่นนอนแล้วจะมุ่งหน้าไปที่วัดมหาธาตุหรือวัดโพธิ์ เพื่อขอข้าววัดโดยจะไปกับแม่ เมื่อได้ข้าวมาแล้วจะนำกลับมาที่พักและกินข้าว ประมาณ 10.00 น. ด.ช.ติน และแม่ก็จะเริ่มออกเดินทางเก็บขวดน้ำและกระป๋องเริ่มตั้งแต่บริเวณรอบ ๆ สนามหลวงท่าพระจันทร์และในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งคู่จะกลับมาถึงที่พักประมาณ 14.00 - 15.00 น. จะอาบน้ำและพักผ่อน ส่วน ด.ช.ติน อาจจะนอนและกลับไปเก็บขวดน้ำ อีกครั้งในตอนเย็น ๆ ที่มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ และรอบ ๆ สนามหลวงอีกครั้งในตอนมืด เนื่องจากจะมีคนมาเที่ยวกันเยอะและจะนอนอีกครั้งประมาณ 22.00 - 23.00 น.

### สถานที่อาบน้ำชำระร่างกาย

ครอบครัวของ ด.ช.ตินจะอาบน้ำใกล้กับบริเวณที่พักอาศัย เนื่องจากมีถังค์น้ำที่ทางราชการจัดไว้ให้ ซึ่งนับว่าสะดวกสบายพอสมควร แต่จะเป็นการอาบน้ำกลางแจ้ง รวมไปถึงการซักเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย

ด้วย ส่วนวิธีการขั้บถ่ายนั้นจะให้ห้องน้ำของทางวัดเป็นที่ขั้บถ่ายในตอนกลางวัน ส่วนตอนกลางคืนนั้นจะแอบถ่ายตามสุ่มทุมพุ่มไม้บริเวณใกล้กับที่พักอาศัย เนื่องจากจะอยู่ในที่ลับหูลับตาพอสมควร

### การแต่งกาย

ด.ช.ดิน จะแต่งกายมอมแมม เนื่องจากมีผู้ปกครองไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่ อาจจะเป็นเพราะว่าดินเริ่มจะโตและมักจะรู้สึกรำคาญเวลาใครมาพูดหรือเข้าชี้ กับเขา เสื้อผ้าไม่สนใจที่จะซัก ดินมักจะเอามาหมกไว้ แม่เองก็มักจะไม่ได้ตามเก็บ ทำให้เสื้อผ้าของดินมักไม่สะอาด บางครั้งดินจะใส่เสื้อผ้าตัวเดิมอยู่ถึง 2 - 3 วัน เสื้อผ้าจะได้จากการบริจาค

### การใช้จ่ายเงิน

ดินจะได้มีเงินประมาณครั้งละ 30-50 บาท เนื่องจากต้องรวบรวมเศษกระป๋อง และ ขวดน้ำพลาสติกไปขายเอง เงินที่ได้จะนำไปใช้ซื้อขนม ของเล่น และถึงจะแบ่งไว้ให้แม่ จะไม่มีการเก็บออมเงิน เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีการสอนให้รู้จักการเก็บออม และการฝากธนาคารก็ดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากสำหรับคนกลุ่มนี้ เนื่องมาจากหลักฐานต่าง ๆ ที่มีไม่ครบ

### ยาเสพติดและการพนัน

ในรายของ ดิน จะเริ่มเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น บุหรี่ ผู้วิจัยพบว่าดินเริ่มมีการสูบบุหรี่แต่ไม่บ่อยครั้ง ส่วนผู้ปกครองของดินนั้น มีการสูบบุหรี่ และดื่มสุรากันทุกเย็น โดยใช้เงินจากที่ได้มาจากการเก็บขวดน้ำและกระป๋องนั่นเอง ยังไม่พบว่าดินมีการดื่มสุรา

### การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

ดินจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเย็นกลับซึ่งแล้วแต่กรณี

2. เที่ยวด้วยตัวเอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยจะเดินดูภาพยนตร์ ของกินหรือเล่นเกม ต่าง ๆ จะไม่มีการออกเก็บขวดน้ำหรือกระป๋อง จนกว่าจะเสร็จงาน

3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวตามห้างสรรพสินค้า สิ่งที่ดินชอบมากที่สุดการเล่นเก้มตู้คอมพิวเตอร์ ดินบอกว่าสนุกและตื่นเต้น จะออกไปกับเพื่อนประมาณ 3 - 4 คน ห้างสรรพสินค้าที่ไปคือ พาต้า ปิ่นเกล้า และ เซ็นทรัล ปิ่นเกล้า

### วัฒนธรรมการใช้ภาษา

กลุ่มของดินจะมีการใช้ภาษาแทนตัวเองว่า “กู” และ “มึง” แต่พูดกับบุคคลที่อายุน้อยกว่าเช่น ฝ้าย ดินจะเรียนตัวเองว่าพี่แทน เป็นการแสดงให้เห็นว่า ดินมีการแบ่งแยกกลุ่มที่ชัดเจน ดินจะพูดจาห้วน ๆ

### ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

ดิน มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง แต่บางครั้งก็น้อยใจตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ ดินรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้นจากการที่ผู้วิจัยสอบถามบิดาและมารดาของดิน ได้รับคำตอบว่า “ไม่นานก็จะพาตินกลับบ้านแล้วจะพาไปเรียนหนังสือที่บ้านเดิม” แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าอากาศที่จะกลับไปภูมิลำเนาเดิมนั้น เป็นไปได้ยากมากเนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจดังที่กล่าวมา

### ทัศนคติต่อครอบครัว

“ผมก็รออยู่ เมื่อไร พ่อจะพาผมไปเข้าเรียนเสียที ผมอยากจะแต่งชุดนักเรียน ไปเรียน เหมือนคนอื่น “

คำพูดของดิน คงบอกได้ว่าลึก ๆ ในใจของดินก็อยากที่จะได้รับการศึกษา แต่ดินไม่เข้าใจว่าเหตุผลอันใดที่ทำให้พ่อเขาไม่ส่งเขาเข้ารับการศึกษเสียที ดินมองว่าทำไมพ่อต้องกินเหล้า น่าจะเหลือเงินไว้ให้เขาเข้าเรียนหรือทำประโยชน์ได้ ในกรณีที่ดินคิดแบบนี้และบิดายังนำเงินไปกินเหล้าอยู่อย่างนี้อาจจะทำให้ดินมีทัศนคติต่อครอบครัวในแง่ลบก็เป็นไปได้

### ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนของดินแต่ละคนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเร่ร่อน ดินอยู่ใกล้ชิดกับเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้และอาจจะมีแนวโน้มที่จะทำหรือดำเนินวิถีชีวิตตามเด็กกลุ่มนี้ก็ได้ ถ้ายังคลุกคลีกับกลุ่มเด็กเหล่านี้อยู่ อันเนื่องมาจาก ทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ครอบครัวไม่สนองตอบต่อความต้องการของดินได้

### ทัศนคติต่อสังคม

ในเรื่องความรู้สึกต่อสังคมนั้น เด็กวัยขนาด ดิน พอมองออกว่า สังคมไม่ต้องการคนแบบดิน และเพื่อน ๆ อีกหลายคน ดินรู้ได้จากการที่ไปโรงพยาบาลหรือตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มักจะได้รับการปฏิเสธ ใครมาดุว่า ว่ากระแทกกระแทกว่าเป็นคนเร่ร่อน ดินจะโมโห และอยากจะกระโดดชก ไม่อยากจะเล่นด้วย ไม่พูดด้วย

“ผมเกลียดที่เขาว่าเราไม่มีบ้านอยู่ต้องนอนข้างถนน รู้สึกไม่ชอบและเกลียดคนที่มาว่าเราอยากจะทำอะไร มั่น “

### ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

ดินเคยเรียนหนังสือมาบ้าง จบ ชั้น ป. 3 อ่านเขียนไม่ค่อยจะคล่อง แต่ไม่จบเนื่องจากบิดาได้พาเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ ซึ่งเป็นงานรับเหมาก่อสร้าง ดินบอกว่าชอบเรียนหนังสือ แต่เมื่อ พ่อ ย้ายที่ทำงานบ่อย ๆ ทำให้เขาเรียนไม่รู้เรื่อง

“ถึงตอนนี้ผมก็ยังอยากที่จะเรียนอยู่ ผมอยากเป็นตำรวจ อยากเรียนที่เก่า เพราะครูใจดี”

จากคำพูดของดินเราจะเห็นว่าปัจจัยหลายอย่างของเด็กทำให้เด็กอย่างดินขาดโอกาสทางการศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย ปัญหาการย้ายงานของผู้ปกครอง , ความไม่แน่นอนของรายได้ ส่งผลให้ดินเริ่มอยากเรียนน้อยลงไป และเห็นว่าถ้าครูดีต่อเด็กแล้วเด็กก็ไม่มีความคิดที่จะไม่หนีเรียนเลย

### ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

#### ทางกาย

เรื่องของการกิน ดินไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หามาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่นำอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้มีที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการศึกษา ดิน ก็เช่นเดียวกัน การที่ผู้ปกครองอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัด ทำให้ ดิน ขาดการศึกษาครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ การไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ ความไม่แน่นอนของรายได้ การถูกเทคนิคไล่จับยึดข้าวของ ซึ่งบางส่วนเป็นอุปกรณ์การศึกษา ทำให้ดิน เรียนไม่ต่อเนื่อง และประเด็นสำคัญเมื่อขาดการสนับสนุนจากครอบครัว ทำให้ดิน ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ารับการศึกษ

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย ดินนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยากินเองนั้น เนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาลมีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะทำให้เกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

## ทางใจ

**เรื่องครอบครัว** ดินจะมีปัญหาในเรื่องการที่บิดาและมารดามักจะตีมีสุรากัน เป็นประจำในทุก ๆ เย็น และมักจะปากเสียงกันทุกครั้ง ส่งผลให้บางครั้ง ดินมีอาการเขื่องซึมและมักจะอยู่รวมกับกลุ่มเพื่อน ๆ มากกว่าพ่อหรือแม่

**เรื่องเพื่อน** จากการที่ดินมีเพื่อน ๆ ที่เป็นกลุ่มเด็กเร่ร่อนนั้น หากเราจะมองเราก็จะเห็นว่าเขาอยู่ในวัยที่ใกล้เคียงกันพูดกันเข้าใจจึงชอบอยู่กับเพื่อนกลุ่มนี้มากกว่า

**เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม** ดินคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบ หรือต้องการจะคบกับครอบครัวของเขา รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา ดินเคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งดินคิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า เป็นคนที่คนรอบข้าง (สังคม) ไม่ต้องการ

**เรื่องความประพฤติ** ดินมีความประพฤติดี ไม่ดื้อ และขมมากนัก และชอบอยู่กับเพื่อน ๆ มากกว่าแต่จะเป็นผู้ตาม

## ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับดินนั้น เริ่มตั้งแต่ หน่วยงานภาครัฐ ทั้งโรงเรียน, โรงพยาบาล ไม่ได้ให้ความสนใจกับเด็กเร่ร่อนอย่างดิน เลือกปฏิบัติ พยายามทำให้เด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้มีเทียบเท่ากับคนปกติ โดยไม่ได้คำนึงถึงพื้นฐานของเด็กว่าเป็นอย่างไรทำให้เด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้เกิดความเบื่อหน่าย และถูกกดดันเป็นอย่างมาก อีกทั้งปัญหาที่มาจากผู้ปกครองเองที่ไม่สนใจในเรื่องต่าง ๆ ของบุตร มองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย อันอาจจะทำให้เกิดความกดดันและออกจากครอบครัวไปใช้ชีวิตเร่ร่อน เป็นเด็กเร่ร่อนอย่างเต็มตัว เพื่อสนองความต้องการของเขาเอง ที่ครอบครัวไม่สามารถที่จะสนองได้ บุคลากรในโรงเรียน หรือโรงพยาบาล ควรให้ความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน หาปัญหาว่าทำไมเด็กถึงเป็นแบบนี้ และควรลงไปทำงานในลักษณะเชิงรุก เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหา

## ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

ดินมีความคาดหวังในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตดินอยากจะเป็นตำรวจ ดินรู้ว่าการศึกษจะทำให้หลุดพ้นจากสภาพแบบนี้ได้ จากการที่ดินคาดหวังว่าการศึกษจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถัดตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่ดินได้รับกลับมีน้อยนิดเหลือเกิน ทำให้เรามองเห็นได้ว่าอนาคตของดินถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐและเอกชน หรือกระทั่งสถาบันครอบครัวแล้วโอกาสคงเลือนราง

## สวัสดิการ

สวัสดิการที่ดินได้เข้าไปให้บริการ

1. การให้บริการต่าง ๆ ของครูข้างถนน
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

## สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง อยากจะเข้ารับการศึกษ
2. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ ( รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่ )
3. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
4. สวัสดิการด้านการศึกษา

## น้องจ๊อก ( นามสมมุติ ) อายุ 6 ปี

จ๊อก และครอบครัวมาจากชุมชนริมทางรถไฟ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ห้วยขวาง กรุงเทพฯ ฯ เป็นอีกครอบครัวหนึ่งซึ่งไม่ได้มาจากต่างจังหวัด แต่อพยพมาเพราะสาเหตุไฟไหม้บ้าน ไม่มีที่อยู่อาศัย ประจวบเหมาะกันในปีนั้น บิดาและมารดาได้แยกทางกันไปสร้างครอบครัวใหม่ น้องจ๊อกต้องมาอาศัยอยู่กับย่าและต้องออกจากบ้านที่เคยอาศัยอยู่ออกมาตั้งต้นที่บริเวณท้องสนามหลวงอาศัยนอนเพื่อที่จะหาทางดำเนินชีวิตต่อไป ต่อมาได้ยึดอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขายก่อนที่จะอพยพอีกครั้งมายังหลังศาลฎีกาและยึดเป็นที่อยู่อาศัยหลักบนอนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

## วิถีการดำเนินชีวิต

น้องจ๊อกจะพักอาศัยอยู่บริเวณหลังศาลฎีกา บริเวณท้องสนามหลวงใกล้กับอุรุเมล์สาย 32 64 512 เป็นเส้นทางสามเหลี่ยมที่ทางราชการจัดตั้งไว้ให้ในบริเวณเส้นทางนี้จะมีครอบครัวลักษณะเดียวกันนี้ประมาณ 7 - 8 ครอบครัวที่เข้ามาพักอาศัยด้วยโดยจะกางมุ้งนอนติด ๆ กัน จ๊อกจะตื่นประมาณ 07.30 - 08.00 น. เมื่อตื่นนอนแล้วจะอาบน้ำส่วนย่าจะไปขอข้าวที่วัดมหาธาตุหรือวัดโพธิ์ เมื่อกินข้าวเช้าเสร็จแล้ว ย่าของจ๊อกก็จะออกไปเก็บขวดน้ำพลาสติก และกระป๋องโดยเริ่มตั้งแต่สนามหลวงทำพระจันทร์ , ทำเทียน และกลับมาอยู่ที่พักอาศัยจะเก็บบริเวณอุรุเมล์สาย 32, 64, 512 อีกครั้งหนึ่ง ส่วนจ๊อกจะเล่นอยู่บริเวณนั้นเนื่องจากยังเล็กอยู่จึงไม่ได้ออกไปเก็บเศษขวดน้ำและกระป๋อง

## สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวจ๊อกจะอาบน้ำใกล้กับบริเวณที่พักอาศัยเนื่องจากมีแท่งน้ำที่ทางราชการจัดไว้ให้ ซึ่งนับว่าสะดวกสบายพอสมควร แต่จะเป็นการอาบน้ำกลางแจ้ง รวมไปถึงการซักเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายด้วย ส่วนวิธีการขับน้ำนั้นจะใช้ห้องน้ำของทางวัดเป็นที่ขับน้ำในตอนกลางวัน ส่วนตอนกลางคืนนั้นจะแอบถ่ายตามสุ่มทุมพุ่มไม้บริเวณใกล้กับที่พักอาศัย เนื่องจากจะอยู่ในที่ลับตาพอสมควร

## การแต่งกาย

จ๊อกจะแต่งกายสะอาดพอสมควรเนื่องจากมีรายได้ดูแลเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา อาจจะเป็นเพราะว่าจ๊อกเป็นหลานเพียงคนเดียว ผู้เป็นย่าจึงทุ่มเทความรักและเอาใจใส่อย่างเต็มที่ เสื้อผ้าที่ซักไว้จะถูกตากไว้ตามต้นไม้และสนามหญ้า เสื้อผ้าจะได้จากคนที่นำมาบริจาคและครูที่นำมาบริจาค

## การใช้จ่ายเงิน

จ๊อกจะได้รับเงินประมาณครั้งละ 5 - 10 บาท แต่จะไม่ได้ทุกวัน เนื่องจากผู้ปกครองต้องรวบรวมเศษกระป๋อง และ ขวดน้ำพลาสติก ไปขายเสียก่อน เงินที่ได้จะนำไปใช้ซื้อขนม ของเล่น จ๊อกจะไม่มีเก็บออมเงิน เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีการสอนให้รู้จักการเก็บออม และการฝากธนาคารก็ดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากสำหรับคนกลุ่มนี้เนื่องจากว่าไม่มีหลักฐานเช่นบัตรประชาชน

## ยาเสพติดและการพนัน

น้องจ๊อกและย่าไม่มีการใช้สารเสพติดและการพนัน

## การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

จ๊อกจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเย็นกลับซึ่งแล้วแต่กรณี
2. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยจะให้ย่าเป็นพาหนะเดินทางดูสิ่งของต่าง ๆ ส่วน ย่าจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติกกระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน เช่นไปกับ น้องฝ้าย ดิน

## วัฒนธรรมการใช้ภาษา

จ๊อกจะไม่พูดจาหยาบคาย จะแทนตัวเองว่า “หนู” และจะพูดมีหางเสียงลงท้ายด้วยคำว่า “ครับ” ทุกครั้ง ซึ่งจะแตกต่างจากเด็กเร่ร่อนที่อยู่เพียงลำพัง แสดงเห็นว่าครอบครัวที่มีผู้ปกครองคอยดูแลกดดันนั้น เด็กจะไม่มีการใช้คำหยาบ เนื่องจากกลุ่มที่อยู่ด้วยกันนั้นมีการใช้ภาษาที่สุภาพซึ่งอาจจะเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ต้น

## ทัศนคติ ,ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

จ๊อก มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง ร่าเริงและมองโลกในแง่ดี อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ จ๊อกรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้นเนื่องจากย่ามักจะบอไว้เสมอ

## ทัศนคติต่อครอบครัว

“ หนูรักย่า จะอยู่กับย่า ”

คำพูดของจ๊อกแสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างย่าและจ๊อกเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในขณะนี้พ่อของจ๊อกนั้นไม่ทราบว่าจะไปอยู่ที่ไหน จ๊อกเองก็ไม่มีความรู้สึกผูกพันกับพ่อหรือแม่มากนักเนื่องจากไม่ค่อยได้รับการอบรมเลี้ยงดูมากนัก ส่วนใหญ่จ๊อกจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับย่า ย่าก็คือครอบครัวของจ๊อกนั่นเอง

## ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

จ๊อกมีเพื่อนอยู่ไม่มากนัก จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลูกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จ๊อกจะไม่เข้าร่วมกับกลุ่มเด็กคนอื่น แม้กระทั่งเด็กในชุมชนหรือเด็กเร่ร่อนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง นอกจากจะเข้ามาเล่นกับจ๊อกเอง

## ทัศนคติต่อสังคม

ในเรื่องความรู้สึกต่อสังคมนั้น เด็กวัยขนาดจ๊อกยังไม่สามารถคิดไปไกลได้มากขนาดนั้นได้ เด็กไม่รู้เลยว่าสังคมมองเขาอย่างไร คำว่า “สังคม” อาจจะกว้างเกินไปสำหรับเด็ก เด็กขนาดจ๊อกรู้แต่ว่า มีย่าที่รักเขา และครอบครัวที่อยู่ใกล้เคียง ใครพูดดีด้วย, ทำดีด้วย จ๊อกก็จะรักเขา ใครมาดูว่า กระแทบกระแทกว่าเป็นคนเร่ร่อน จ๊อกเกลียดเขา ไม่อยากจะเล่นด้วย ไม่พูดด้วย

“ทำไมเขาต้องมาว่าเราด้วยล่ะ ย่า เขาเกลียดเราหรือ”

## ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

จ๊อกยังไม่ได้รับการศึกษา ไม่เคยผ่านการเรียนอนุบาล แต่มีการเรียนเตรียมความพร้อมกับครูอาสาสอนที่มาสอนถึงที่พัก จ๊อกจะชอบการเรียนหนังสือมากตั้งใจเรียนที่ครูสอนและมีความคาดหวังว่าตัว

เองจะได้เข้าเรียนในปีการศึกษาหน้า ( 2545 ) ความคิดทัศนคติในเรื่องการศึกษาและโรงเรียนที่จะเข้าเรียน เป็นไปในทางบวก จ๊อกมีความคาดหวังสูง

### ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

#### ทางกาย

เรื่องของการกิน จ๊อกไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอาหารมาให้กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่นั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง , เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา การที่จะได้รับการศึกษานั้นมีปัจจัยเกี่ยวข้องหลายประการเช่นความพร้อมในเรื่องที่อยู่อาศัย , หรือการเอาใจใส่กดดันจากผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองอพยพย้ายถิ่นฐานมา ทำให้จ๊อกขาดที่อยู่อาศัยที่ถาวร การไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง , การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ , การถูกเทคิกไล่จับยัดข้าวของ ตลอดจนยาที่มีอายุมากขึ้นทุกวัน การทำงานไม่สะดวกเหมือนก่อน อาจเป็นปัจจัยที่จะทำให้จ๊อกต้องออกจากโรงเรียนเพื่อมาช่วยยาก็เป็นไปได้

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย จ๊อกนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเองจนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้น เนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้น หรือเป็นเพราะความสะดวกสบายที่ไม่ต้องเดินทาง แต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

#### ทางใจ

เรื่องครอบครัว จ๊อกจะมีปัญหาในเรื่องการที่ไม่มีพ่ออยู่เคียงข้าง เนื่องจากบิดาของจ๊อกได้ทิ้ง ครอบครัวไปเพื่อมีครอบครัวใหม่ จ๊อกเองก็ไม่เคยถามถึงพ่อเหมือนกัน แต่ลึก ๆ ในใจนั้นจ๊อกเองก็อาจจะต้องการพ่อแม่เหมือนกับครอบครัวอื่น ๆ

เรื่องเพื่อน จากการที่จ๊อก ไม่ได้คบกับกลุ่มเพื่อนมากมายนัก ทำให้จ๊อกไม่มีปัญหา ในเรื่องนี้ เนื่องจากทุกคนมาจากพื้นฐานใกล้เคียงกัน อยู่บริเวณเดียวกัน นิสัยใจคอเหมือนกัน แม้จะมีปัญหาในเรื่องการทะเลาะกันบ้าง

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม จ๊อกคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบหรือต้องการจะคบกับครอบครัวของจ๊อก รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา จ๊อกเคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งจ๊อกรู้สึกน้อยใจ

เรื่องความประพฤติ จ๊อกมีความประพฤติดี ไม่ดื่มและชนมากนัก

### ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

1. นโยบายด้านการศึกษา ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในกลุ่มเด็กในครอบครัวเร่ร่อนกลุ่มนี้ สามารถให้ความรัก และความช่วยเหลือได้
2. ด้านการสาธารณสุข ควรมีแพทย์ที่จะรุกเข้าสู่กลุ่มคนเหล่านี้ ไม่รอคอยเป็นฝ่าย ตั้งรับ
3. ด้านที่อยู่อาศัย จัดหาสถานที่อยู่อาศัย หรือจัดหาแหล่งงานให้ เมื่อมีเงินก็สามารถที่จะเลี้ยงชีพตัวเองได้

### ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

จ๊อกมีความคาดหวังในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตจ๊อกอยากจะเป็นตำรวจเพราะมีความรู้ดีกว่าใคร ๆ มักจะเกรงกลัว จ๊อกรู้ว่าการศึกษจะทำให้ออกจากสภาพแบบนี้ได้" คนที่เป็นตำรวจได้ ต้องเรียนเก่ง ๆ "

จากการที่จ๊อกคาดหวังว่าการศึกษจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถิ่นตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่จ๊อกได้รับกลับมีน้อยนิดเหลือเกินและหนทางยังอีกไกลมากนัก ทำให้เรามองเห็นได้ว่าอนาคตของจ๊อกลงเอยอย่างไร

### สวัสดิการ

สวัสดิการที่จ๊อกได้เข้าไปใช้บริการ

1. การเตรียมความพร้อมเบื้องต้น จากครูข้างถนน
2. ศูนย์บริการสาธารณสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

### สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจจับกุม
2. สวัสดิการด้านการศึกษา (อยากจะได้เข้ารับการศึกษ)
3. อยากให้พ่อแม่กลับมาอยู่ด้วยกันและมีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (อยากให้หมอปฏิบัติต่อตนเองและยาเหมือนคนอื่น)

## เต้า ( นามสมมุติ ) อายุ 13 ปี

น้องเต้าและครอบครัวอพยพมาจาก จ.ร้อยเอ็ด เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ ข้างวัดหลวงพ่อบุญน้อย เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขายและการขอเงินคนที่มาแก้บนที่วัด ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกันและได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์และวัดหลวงพ่อบุญน้อยสืบต่อมา

### วิถีการดำเนินชีวิต

น้องเต้าจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ ข้างวัดหลวงพ่อบุญน้อยโดยจะนำเศษไม้และวัสดุที่พอลาได้มาทำเป็นเพิงพักที่เรียบง่ายที่พออาศัยนอนได้ ไม่มีหลังคา เนื่องจากใช้สะพานเป็นหลังคาบังแดดและฝนอยู่แล้วจะมีครอบครัวลักษณะเดียวกันนี้ประมาณ 7 - 8 ครอบครัวที่เข้ามาพักอาศัยด้วยโดยจะกางมุ้งนอนติด ๆ กัน เต้าจะตื่นประมาณ 07.30 - 08.00 น. รับประทานอาหาร กินข้าวก่อนที่จะไปโรงเรียนสอนบิดาและมารดาจะออกมานั่งที่หน้าโบสถ์น้อยเพื่อตักขอเงินคนที่มาทำบุญแก้บนที่วัด ซึ่งบางครั้งอาจจะได้เป็นอาหาร ก็จะเก็บไว้กินในตอนเย็นและตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ในวันเสาร์และอาทิตย์ เต้าจะมาช่วยหาเงินที่หน้าโบสถ์น้อยอีกคนหนึ่ง

### สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวเต้าจะอาบน้ำใกล้กับบริเวณที่พักอาศัยเนื่องจากคลองบางกอกน้อยไหลผ่าน ซึ่งนับว่าสะดวกสบายพอสมควร แต่จะเป็นการอาบน้ำกลางแจ้ง รวมไปถึงการซักเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายด้วย ส่วนวิธีการขบถ่านั้นจะใช้ห้องน้ำของทางวัดเป็นที่ขบถายในตอนกลางวัน ส่วนตอนกลางคืนนั้นจะอาบน้ำตามสุ่มทุมุ่มไม้บริเวณใกล้กับที่พักอาศัย เนื่องจากจะอยู่ในที่ลับหูลับตาพอสมควร

### การแต่งกาย

เต้าจะแต่งกายสะอาดพอสมควรเนื่องจากมีผู้ปกครองคอยดูแลเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา อาจจะเป็นเพราะว่าเต้าได้เข้าโรงเรียนแล้ว พ่อและแม่พยายามจะไม่ให้มาคลุกคลีกับเด็กที่ขอทานอยู่หน้าโบสถ์ เสื้อผ้าที่ซักไว้จะถูกตากไว้ตามต้นไม้และสนามหญ้า เสื้อผ้าจะได้จากคนที่นำมาบริจาคและครูที่นำมาบริจาค

## การใช้จ่ายเงิน

เต๋่าจะได้รับเงินประมาณครั้งละ 5 - 10 บาท แต่จะไม่ได้ทุกวัน เนื่องจากผู้ปกครองต้องรวบรวมเศษกระป๋อง และ ขวดน้ำพลาสติก ไปขายเสียก่อน เงินที่ได้จะนำไปใช้ซื้อขนม ของเล่น เต๋่าจะมีการเก็บออมเงินเนื่องจากครูที่ทางโรงเรียนกำหนดให้เด็กแต่ละคนต้องฝากเงินวันละ 10 บาทแต่เต๋่าจะไม่ฝากทุกวันเนื่องจากบางครั้งเงินไม่พอ

## ยาเสพติดและการพนัน

ในรายของเต๋่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและการพนัน มีแต่ผู้ปกครองที่มีการใช้ยาเสพติดประเภท บุหรี่ และมีการซื้อหวยได้ดินกันเป็นประจำ เนื่องจากที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธัญน้อยนี้เป็นแหล่งที่คนมาแก้บน และขอโชคกันมาก

## การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

เต๋่าจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเย็นกลับซึ่งแล้วแต่กรณี
2. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน เดินเที่ยวดูสิ่งของต่าง ๆ และ บิดามารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

## วัฒนธรรมการใช้ภาษา

เต๋่าจะ จะแทนตัวเองว่า "ผม" และจะพูดมีหางเสียงลงท้ายด้วยคำว่า "ครับ" ทุกครั้ง ซึ่งจะแตกต่างจากเด็กเร่ร่อนที่อยู่เพียงลำพัง แสดงเห็นว่าครอบครัวที่มีผู้ปกครองคอยดูแลกดดันนั้น เด็กจะไม่มีการใช้คำหยาบ ตลอดจนได้รับการกดดันจากทางโรงเรียนทำให้การใช้ภาษาของเต๋่าไม่หยาบคาย

## ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

มองตัวเองอย่างมีคุณค่า มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพต้งนี้ รู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพต้งนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้น

### ทัศนคติต่อครอบครัว

แต่จะมีความผูกพันอยู่กับครอบครัวเป็นอย่างมาก จะสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ เนื่องจากเลี้ยงดูและคอยดูแลยามที่ไม่สบาย สังเกตได้จากการคลอเคลียคอยอยู่ใกล้ ๆ

### ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

แต่มีเพื่อนสนิทอยู่ประมาณ 7-8 คน จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน, ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะออกมารวมกลุ่มกันขอเงินอยู่น้าวัดหลวง พ่อโบสถ์น้อยในวันเสาร์และอาทิตย์และวิ่งเล่นกันอยู่ในบริเวณนั้น มีความรักและเอื้อเฟื้อต่อกันภายในกลุ่ม

### ทัศนคติต่อสังคม

ในเรื่องความรู้สึกต่อสังคมนั้น เด็กวัยขนาดนี้ยังไม่สามารถคิดไปไกลได้มากขนาดนั้นได้ เด็กไม่รู้เลยว่าสังคมมองเขาอย่างไร สังคมให้อะไรกับเขา เด็กอย่างแต่รู้แต่ว่า เขามีพ่อและแม่ที่รักเขา และครอบครัวที่อยู่ใกล้เคียง ใครพูดดีด้วย ทำดีด้วย เขาก็จะรักเขา ใครมาดุด่า ว่ากระทบกระทั่งว่าเป็นคนเร่ร่อน ก็แสดงท่าทางว่าเกลียดเขา ไม่อยากจะเล่นด้วย ไม่พูดด้วย เด็กบางคนที่โต ๆ แล้วจะพยายามถีบตัวเองให้หลุดพ้นจากการถูกดูถูกเหยียดหยาม

### ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

แต่บอกว่าตอนนี้กำลังเรียนหนังสืออยู่ และจะตั้งใจเรียน โชคดีที่ทางโรงเรียนเข้าใจในสภาพของเด็ก ทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กอยู่ในทางบวก

### ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

#### ทางกาย

เรื่องของการหารกรกิน แต่ไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อนำอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้หมีที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการศึกษา การที่ผู้ปกครองอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัด เมื่อเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ การไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ ผู้ปกครองไม่มีงาน

ทำที่แน่นอน รายจ่ายเสริมที่ทางโรงเรียนเรียกร้องมา สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่จะทำให้เด็กกลุ่มนี้หลุดออกจากโรงเรียนได้

**เรื่องความเจ็บป่วยทางการ** เมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาลเนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจาก นักสังคมสงเคราะห์ เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

### ทางใจ

**เรื่องครอบครัว** ครอบครัวมีการทะเลาะกันบ้างส่วนใหญ่เป็นเรื่องการทำมาหากินและรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย

**เรื่องเพื่อน** มีการทะเลาะแย่งเงินที่ได้จากการขอคนที่มาทำบุญ บางครั้งถึงขั้นชกต่อยกัน แต่ก็กลับมาเป็นเพื่อนกันใหม่

**เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม** คิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบหรือต้องการจะคบกับครอบครัว รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา รู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเราเช่นนั้น บางครั้งไปขอเงินคนที่มาทำบุญ เขาโยนให้เหมือนเราเป็นเชื้อโรค การกระทำแบบนี้ทำให้เด็กรู้สึก ว่าตัวเองด้อยต่ำลงไปอีก

**เรื่องความประพฤติ** มีความประพฤติขยันไปเรียน แต่จะออกมาขอเงินในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ เท่านั้น แต่ถ้าผู้ปกครองยังไม่ออกหางานทำ ก็อาจจะทำให้เค้าต้องออกมาขอเงินหน้าโบสถ์ตลอดไปก็เป็นได้

### ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นนั้น เริ่มตั้งแต่การอพยพออกจากภูมิลำเนาเดิมที่จ.ร้อยเอ็ดเข้ามากรุงเทพฯ แต่ไม่มีงานรองรับ อนาคตทางการศึกษาไม่แน่นอน อาจจะเรียนไม่จบ หรือ ครอบครัวอาจจะย้ายไปอยู่ที่อื่น เด็กอาจจะย้ายตามไปด้วย เมื่อย้ายไป อาจจะไม่ได้เรียนต่อ และถ้าพ่อแม่ยังไม่มีการทำงาน โอกาสที่จะได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ก็หมดไปด้วย

### ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

เค้ามีความคาดหวังในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตเค้าอยากจะทำงานเร็ว ๆ เพื่อที่จะได้ส่งน้อง ๆ ให้เรียนต่อไปอีก จากการที่เค้าคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่ได้รับกลับมีน้อยนิด

## สวัสดิการ

สวัสดิการที่เฝ้าได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดอัมรินทร์
2. กรมประชาสงเคราะห์
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

## สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่งไม่ต้องคอยหนีตำรวจที่มาไล่
2. อยากให้พ่อแม่ได้งานทำ ( รัฐจัดหา )
3. อยากให้โรงเรียนให้ทุนการศึกษา
4. อยากให้มีเจ้าหน้าที่มาช่วยสอนงานวิชาชีพต่าง ๆ

## แป๊ะ ( นามสมมุติ ) อายุ 11 ปี

แป๊ะและครอบครัวอพยพมาจาก จ.สุพรรณบุรี เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่ และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอัมรินทร์ เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผอนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอัมรินทร์สืบต่อกันมา

## วิถีการดำเนินชีวิต

แป๊ะจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอัมรินทร์อาศัยนอนอยู่กับพ่อจะตื่นนอนเวลาประมาณ 07.00 น. กินข้าวและรีบไปโรงเรียน จะกลับมาประมาณ 15.00 น. และจะออกขอเงินอยู่บริเวณหน้าวัดหลวง พ่อโบสถ์น้อยอยู่ประมาณ 1 ชม. ในขณะที่พ่อกำลังเป่าลูกโป่งเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ ก่อนที่จะนำแป๊ะออกไปขาย ด้วยจะกลับมาอีกครั้งในเวลาประมาณ 22.00 น.หรือจนกว่าจะขายลูกโป่งหมด ส่วนในวันเสาร์และอาทิตย์นั้น แป๊ะจะใช้เวลาส่วนใหญ่ขอเงินอยู่ที่หน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อย รายได้ส่วนใหญ่จะแบ่งให้พ่อส่วนหนึ่งและ

ตนเองจะเก็บไว้ส่วนหนึ่ง ซึ่งการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อยนี้ บางครั้งก็อาจจะได้เงินหรือสิ่งของและอาหารแทน จากคนที่มาบิณฑบาตที่วัดก็ได้

### สถานที่อาบน้ำชำระร่างกาย

ครอบครัวของแป๊ะจะใช้ทำน้ำตรางบริเวณริมคลองบางกอกน้อยเป็นที่อาบน้ำชำระร่างกายซึ่งจะมีลักษณะเป็นสะพานไม้ที่ยื่นลงไปแม่น้ำ จุดประสงค์ของคนที่มาอาบน้ำที่วัดได้ใช้เป็นที่ลงไปปล่อยเต่าและปลา ส่วนห้องน้ำจะใช้ของทางวัดซึ่งจะเปิดในเวลากลางวันแต่ตอนกลางคืนก็จะใช้บริเวณใต้สะพานหรือหลังโบสถ์ไฟซึ่งจะดับหูลับตาคนเป็นที่ปลดปล่อย

### การแต่งกาย

แป๊ะจะแต่งกายในขณะที่ขอเงินอยู่หน้าโบสถ์คือใส่กางเกงสีเทาซึ่งเป็นกางเกงนักเรียนส่วนเสื้อจะใส่เสื้อยืดเก่า ๆ รองเท้าจะไม่ใส่ เนื่องจากไม่มี หรือ หาย เสื้อผ้าออกจะเก่าและมอมแมมเนื่องจากว่า บิดาไม่ค่อยจะเอาใจใส่เท่าที่ควร เสื้อผ้าจะได้รับการบริจาค และมีบางส่วนที่ซื้อหาเอง

### การใช้จ่ายเงิน

แป๊ะจะได้เงินไปโรงเรียนวันละประมาณ 10 บาท บางครั้งอาจจะไม่ได้แต่ส่วนใหญ่แป๊ะจะมีเงินสะสมตั้งแต่ที่ขอเงินในวันเสาร์และอาทิตย์แล้ว บิดาจะให้อีกครั้งประมาณวันพฤหัสบดี หรือวันศุกร์ ซึ่งเงินของแป๊ะจะหมดลงพอดี การใช้จ่ายเงินของแป๊ะจะหมดไปกับขนมและของเล่นต่าง ๆ ที่ขายอยู่หน้าโรงเรียน

### ยาเสพติดและการพนัน

แป๊ะเคยหัดสูบบุหรี่และดมกาวอยู่ครั้งหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในบริเวณนั้นได้ชักชวนแป๊ะให้ดม และเคยไปสถานสงเคราะห์อยู่ 1 ครั้งเนื่องจากเพื่อนที่เป็นเด็กเร่ร่อนชวนไป ไม่เคยเล่นการพนัน

### การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

แป๊ะจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเียนกลับซึ่งแล้วแต่กรณี
2. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยแป๊ะจะเดินเที่ยวดูสิ่งของต่าง ๆ และ บิดามารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาดัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

### วัฒนธรรมการใช้ภาษา

แป๊ะจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า “มึง” และ “กู” ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และในบางครั้งก็พูดกับพ่อด้วยคำว่า “กู” และ “มึง” เช่นกัน และคำเพื่อน ๆ หรือพ่อในยามที่โมโหว่า “ไอ้สัตว์” และ “ไอ้เหี้ย” ส่วนกับครูหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดด้วย จะใช้คำว่า “หนู” แทนตัวเอง

### ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

แป๊ะมองตัวเองอย่างมีคุณค่า มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ แป๊ะรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้น และรู้สึกภูมิใจที่ตัวเองได้รับการศึกษา

### ทัศนคติต่อครอบครัว

แป๊ะมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับพ่อและรู้สึกมีความสุขปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่าในช่วงนี้แป๊ะอาจจะต้องพึ่งพาบิดาในหลาย ๆ ด้าน แป๊ะเชื่อว่าบิดาของเขาจะสามารถส่งเขาจนจบการศึกษาได้

### ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

แป๊ะจะมีเพื่อนอยู่มาก จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วแป๊ะเลือกที่จะคบกับเด็กที่โตกว่าและเป็นเด็กเร่ร่อน , ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะรวมได้กับกลุ่มเด็กคนอื่น แม้กระทั่งเด็กในชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม แต่แป๊ะจะไม่สนิทกับเพื่อนที่โรงเรียนมากนัก สังเกตได้จากการที่ไม่เคยพาเพื่อนที่โรงเรียนมาบริเวณที่เด็กพักอาศัยเลย

## ทัศนคติต่อสังคม

“มีบางคนบอกว่าเราเป็นเด็กเร่ร่อน หนูไม่ใช่ละ หนูยังเรียนหนังสืออยู่ บ้านเราก็มีที่  
ต่างจังหวัด พ่อเพียงแต่มาหางานทำเท่านั้น”

จากคำพูดของแป๊ะ เรามองเห็นว่าแป๊ะเองก็คงไม่ชอบเหมือนกัน ที่มีกลุ่มคนเหล่านี้มาบอกว่าเขาเป็น  
คนเร่ร่อนจะรู้สึกไม่พอใจ บางครั้งแป๊ะบอกว่า “หนูอยากจะชกคนที่มาพูดแบบนี้” และบางครั้งก็รู้สึกอายเมื่อ  
มีคนมาเห็นที่อยู่ของเขา ในขณะนี้แป๊ะมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะ  
เกลียดตอบ เนื่องมาจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะสังคมคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลือเขาอย่าง  
ไร

## ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

แป๊ะมีความคิดและทัศนคติที่ดีต่อทางโรงเรียน สังเกตได้จากความกระตือรือร้นในการที่เข้าเรียน และ  
การตื่นแต่เช้าเพื่อไปเรียนหนังสือ และหยุดการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อยในตอนเช้า และการขยันที่  
จะทำการบ้านในตอนเย็น และผลที่ได้ตอนนี้คือการได้เป็นหัวหน้าห้องเรียน อันแสดงให้เห็นถึงความขยัน  
หมั่นเพียรของตัวเอง

“หนูอยากเป็นทหาร คุณครูบอกว่าต้องเรียนเก่ง ๆ ถึงจะเป็นทหารได้”

จากคำพูดของแป๊ะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกและทัศนคติที่ดีต่อทางโรงเรียนที่เขาเรียนอยู่เป็น  
อย่างดี

## ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

### ทางกาย

เรื่องของการหาอาหารกิน แป๊ะไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความ  
เห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่ม  
ท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อ  
แม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่มีที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่  
มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิว  
หนัง , เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา แป๊ะเป็นเด็กที่ขยันเรียน และมีความตั้งใจ แต่ถ้าเกิดบิดาไม่สนับสนุนในเรื่องของ  
การศึกษาในอนาคต หรือมีการย้ายถิ่นฐานที่ทำกินกันอีก และไม่มีเวลาที่จะสนใจในการศึกษาของเด็ก ก็  
ทำให้อนาคตในทางการศึกษาของเด็กต้องดับวูบไปอย่างน่าเสียดายและอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ถ้าเกิดผู้ปกครอง  
เกิดเสียชีวิตลงไป เด็กก็อาจจะต้องไปอยู่ในสถานสงเคราะห์แทน

**เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย** แป๊ะนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้น เนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

### ทางใจ

**เรื่องครอบครัว** แป๊ะมีแต่พ่อเท่านั้นที่คอยดูแลและเขาอยู่ การที่ขาดแม่ไปทำให้ครอบครัวไม่ค่อยจะสมบูรณ์ แป๊ะอาจจะยังไม่มีความรู้สึกมากในตอนนี้

**เรื่องเพื่อน** แป๊ะมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาสในชุมชนแต่จะมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับเด็กเร่ร่อนมากกว่า การที่ออกไปคลุกคลีกับเด็กกลุ่มนี้อาจจะทำให้แป๊ะมีโอกาสที่ถูกชักจูงให้ไปติดยาเสพติดได้ง่าย ๆ เนื่องจากเพื่อน สำหรับกลุ่มเพื่อนนี้แป๊ะมีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง และจะกลับมาดีกันตามเดิม

**เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม** แป๊ะคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบหรือต้องการจะคบกับครอบครัวของแป๊ะ รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา แป๊ะเคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งแป๊ะคิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า และอยากจะทำร้ายร่างกายคนที่มาพูด

**เรื่องความประพฤติ** แป๊ะมีความประพฤติดี แต่คือและชน มีพฤติกรรมที่ชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

### ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับแป๊ะนั้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อแยกทางจากแม่และนำแป๊ะออกมาเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของแป๊ะเท่าที่ควร ไม่ขนขวายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกดดันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้บิดาของแป๊ะควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่แป๊ะจะออกมาเร่ร่อนนั้น มีสูงมาก

### ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

แป๊ะมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตแป๊ะอยากจะเป็นทหารและจะได้ออกไปจากตรงนี้ จากการที่แป๊ะคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มี

ชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถือตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่แป๊ะได้รับกลับมีความเสี่ยงสูง ทำให้เราไม่กล้าที่จะคาดหวังถึงอนาคตในวันข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร

### สวัสดิการ

สวัสดิการที่แป๊ะได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดอัมรินทร์วราราม
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์
5. วัดหลวงพ่อบุญน้อย

### สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาจนจบชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ ( รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่ )
4. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (อยากให้หมอปฏิบัติต่อตนเองและพ่อแม่ดี ๆ เหมือนคนอื่น )

### จัน ( นามสมมุติ ) อายุ 13 ปี

จันและครอบครัวอพยพมาจาก จ. สุพรรณบุรี (เป็นลูกพี่ลูกน้องกับแป๊ะ) เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราวก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่ามารดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์สืบต่อกันมา

### วิถีการดำเนินชีวิต

จันจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์อาศัยนอนอยู่กับแม่จะตื่นนอนเวลาประมาณ 07.00 น. กินข้าวและรีบไปโรงเรียน จะกลับมาประมาณ 15.00 น. และจะออกขอเงินอยู่บริเวณหน้าวัดหลวงพ่อบุญน้อยอยู่ประมาณ 1 ชม. ในขณะที่แม่เป็นคนรับจ้างร้อยดอกมะลิ ขายเพื่อให้คนซื้อมาถักบนที่วัด

หลวงพ่อบุสธน้อย บางครั้งจันจะช่วยแม่ในการร้อยพวงมาลัยด้วย นอกเหนือไปจากการวิ่งเล่นกับเพื่อน ส่วนในวันเสาร์และอาทิตย์นั้น จันจะใช้เวลาส่วนใหญ่ขอเงินอยู่ที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธน้อย รายได้ส่วนใหญ่จะแบ่งให้แม่ส่วนหนึ่งและตนเองจะเก็บไว้ส่วนหนึ่ง ซึ่งการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธน้อยนี้ บางครั้งก็อาจจะได้เงินหรือสิ่งของและอาหารแทน จากคนที่มาบวชที่วัดก็ได้

### สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวของจันจะใช้ทำน้ำตรงบริเวณริมคลองบางกอกน้อยเป็นที่อาบน้ำชำระร่างกายซึ่งจะมีลักษณะเป็นสะพานไม้ที่ยื่นลงไปในน้ำ จุดประสงค์ของคนที่มาล้างเพื่อให้คนที่มาแก้บนที่วัดได้ใช้เป็นที่ตั้งไปปล่อยเต่าและปลา ส่วนห้องน้ำจะใช้ช่องทางวัดซึ่งจะเปิดในเวลากลางวันแต่ตอนกลางคืนก็จะใช้บริเวณใต้สะพานหรือหลังโบกัฏไฟซึ่งจะลับหลับตาคนเป็นที่ปลดปล่อย

### การแต่งกาย

จันจะแต่งกายในขณะที่ขอเงินอยู่หน้าโบสถ์คือใส่กระโปรงนักเรียนบ้างหรือกางเกงเสื้อจะใส่เสื้อยืดเก่า ๆ ใส่รองเท้าแตะ เสื้อผ้าจะซีกสะอาดเนื่องจากว่า มารดาเอาใจใส่พอควร เสื้อผ้าจะได้รับการบริจาค และมีบางส่วนที่ซื้อหาเอง

### การใช้จ่ายเงิน

จันจะได้เงินไปโรงเรียนวันละประมาณ 10 บาท บางครั้งอาจจะไม่ได้ แต่ส่วนใหญ่จันจะมีเงินสะสมตั้งแต่ที่ขอเงินในวันเสาร์และอาทิตย์แล้วมารดาจะให้อีกครึ่งประมาณวันพฤหัสบดี หรือ วันศุกร์ ซึ่งเงินของจันจะหมดลงพอดี การใช้จ่ายเงินของจันจะทำให้จันเกี่ยวกับขนมและของเล่นที่ขายอยู่บริเวณหน้าโรงเรียน

### ยาเสพติดและการพนัน

จันไม่เคยใช้ยาเสพติด และเนื่องจากมารดาคอยดูแลและควบคุมอยู่ตลอดเวลา

### การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

จันจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเียนกลับซึ่งแล้วแต่กรณี
2. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยจันและแป๊ะจะเดินเที่ยวดูสิ่งของต่าง ๆ และ บิดามารดาของแต่ละคนจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจันจะไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปไหนมาไหนเพียงลำพัง

### วัฒนธรรมการใช้ภาษา

ฉันจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า “มึง” และ “ก” ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และในบางครั้งก็พูดกับพ่อด้วยคำว่า “กู” และ “มึง” เช่นกัน และตาเพื่อน ๆ ยามที่โมโหว่า “ไอ้สัตว์” และ “ไอ้เหี้ย” ส่วนกับครูหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดด้วย จะใช้คำว่า “หนู” แทนตัวเอง

### ทัศนคติ ,ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

ฉันรู้ว่าตัวเองมีความสุขดี มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ รู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้น และรู้สึกภูมิใจที่ตัวเองได้รับการศึกษา มีแม่คอยเอาใจใส่

### ทัศนคติต่อครอบครัว

ฉันมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับแม่และมีญาติ ๆ ที่อยู่ใกล้ชิด เช่นแป๊ะและมีรู้สึกว่ามีความปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง และคนรอบข้างเนื่องมาจากการที่ความสัมพันธ์กันและเกื้อหนุนกันระหว่างครอบครัว ฉันไม่มีความคิดที่จะหนีออกจากครอบครัวเลย เนื่องจากยังต้องเรียนหนังสืออยู่ และไม่อยากที่จะเป็นเด็กเร่ร่อน

### ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

ฉันจะมีเพื่อนอยู่มาก จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วฉันจะเล่นกันอยู่ใกล้ ๆ แม่ เนื่องจากแม่ไม่ให้ไปเล่นที่ไหนไกล ๆ เนื่องจากเป็นผู้หญิง, จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม แต่จะไม่สนิทกับเพื่อนที่โรงเรียนมากนัก สังเกตได้จากการที่ไม่เคยพาเพื่อนที่โรงเรียนมาบริเวณที่เด็กพักอาศัยเลย

### ทัศนคติต่อสังคม

“มีบางคนบอกว่าเราเป็นเด็กเร่ร่อน หนูไม่ใช่ละ หนูยังเรียนหนังสืออยู่ บ้านเราก็มีที่ต่างจังหวัด พ่อเพียงแต่มาหางานทำเท่านั้น”

จากคำพูดของฉัน เรามองเห็นว่าฉันเองก็คงไม่ชอบเหมือนกัน ที่มีกลุ่มคนเหล่านี้มาบอกว่าเขาเป็นคนเร่ร่อนจะรู้สึกไม่พอใจ บางครั้งฉันบอกว่า “หนูเกลียดคนที่มาพูดแบบนี้” และบางครั้งก็รู้สึกอายเมื่อมีคนมาเห็นที่อยู่ของเรา ในขณะนี้ฉันมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องมาจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลือเขาอย่างไร

## ทัศนคติต่อความรู้สึกรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

ฉันมีความคิดและทัศนคติที่ดีต่อทางโรงเรียน สังกัดได้จากความกระตือรือร้นในการที่เข้าเรียน และการตื่นแต่เช้าเพื่อไปเรียนหนังสือ และหยุดการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อยในตอนเช้า และการขยันที่จะทำการบ้านในตอนเย็น

“อยู่ที่โรงเรียนดี สนุก คุณครูใจดี แต่บางคนก็ดู”

ฉันบอกว่าตัวเองจะตั้งใจเรียนให้จบและจะเรียนต่อในชั้นสูง ๆ ต่อไป

## ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

### ทางกาย

เรื่องของอาหารการกิน ฉันไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอะไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา ฉันเด็กที่ขยันเรียน และมีความตั้งใจ แต่ถ้าเกิดมารดาไม่สนับสนุนในเรื่องของการศึกษาในอนาคต หรือมีการย้ายถิ่นฐานที่ทำกินกันอีก และไม่มีเวลาที่จะสนใจในการศึกษาของเด็ก ก็จะทำให้อนาคตในทางการศึกษาของเด็กต้องดับวูบไปอย่างน่าเสียดายและอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ถ้าเกิดผู้ปกครองเกิดเสียชีวิตลงไป เด็กก็อาจจะต้องไปอยู่ในสถานสงเคราะห์แทน

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย ฉันนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากที่จะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากูดูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะทำให้ผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

### ทางใจ

เรื่องครอบครัว ฉันมีแต่แม่เท่านั้นที่คอยดูแลเขาอยู่ และมีญาติที่ใกล้ชิดคอยช่วยครอบครัวแป๊ะ การที่ขาดพ่อไปทำให้ครอบครัวไม่ค่อยจะสมบูรณ์ ฉันอาจจะยังไม่มีความรู้สึกมากในตอนนี้อยู่

เรื่องเพื่อน ฉันมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาสในชุมชนแต่จะมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับเด็กเร่ร่อนมากกว่า การที่ออกไปคลุกคลีกับเด็กกลุ่มนี้อาจจะทำให้แป๊ะมีโอกาสที่ถูกชักจูงให้ไปติดยา

เสพติดได้ง่าย ๆ และการถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ เนื่องมาจากเพื่อน สำหรับกลุ่มเพื่อนนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่โตและมีประสบการณ์ทางเพศพอสมควร มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง และจะกลับมาตีกันตามเดิม

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม ฉันคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครขอหรือต้องการจะคบกับครอบครัวของเขา รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา เคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งรู้สึกเสียใจที่ต้องออกมา

เรื่องความประพฤติ มีความประพฤติดี แต่ดื้อและชน มีพฤติกรรมชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

### ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับฉันนั้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อแยกทางจากแม่และนำฉันออกมาเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของฉันเท่าที่ควร ไม่ชวนช่วยเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกักตุนอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้มารดาของฉันควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่ฉันจะออกมาเร่ร่อนนั้น มีสูงมาก

### ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

ฉันมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตฉันอยากจะมีอาชีพเป็นครูและจะได้พาแม่ออกไปจากตรงนี้ จากการที่ฉันคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไป ได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่ฉันได้รับกลับมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากสาเหตุหลายประการดังที่กล่าวมา ทำให้เราไม่กล้าที่จะคาดหวังถึงอนาคตในวันข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร

### สวัสดิการ

สวัสดิการที่เป๊ะได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดอัมรินทร์ทาราม
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์
5. วัดหลวงพ่อโบสถ์น้อย

### สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาระดับชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ ( รัฐบาลงาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่ )
4. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (อยากให้หมอปฏิบัติต่อตนเองและพ่อแม่ ดี ๆ เหมือนคนอื่น )
5. อยากได้ทุนการศึกษา

### เคย ( นามสมมุติ ) อายุ 6 ปี

เคยและครอบครัวอพยพมาจาก จ.ฉะเชิงเทรา เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย และขอเงินจากบริเวณหน้าวัดหลวงพ่อบุสธนี้อยู่ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์

### วิถีการดำเนินชีวิต

เคยจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์อาศัยนอนอยู่กับแม่ ในปัจจุบันบิดาเสียชีวิตแล้ว ส่วนในวันเสาร์และอาทิตย์นั้น เคยจะใช้เวลาส่วนใหญ่ขอเงินอยู่ที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธนี้อยู่ รายได้ส่วนใหญ่จะแบ่งให้แม่ทั้งหมด ซึ่งถ้าอยากกินอะไรก็จะขอแม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธนี้อยู่ บางครั้งก็อาจจะได้เงินหรือสิ่งของและอาหารแทน จากคนที่มาบิณฑบาตก็ได้

### สถานที่อาบน้ำชำระร่างกาย

ครอบครัวของเคยจะใช้ทำน้ำตรงบริเวณริมคลองบางกอกน้อยเป็นที่อาบน้ำชำระร่างกายและซักเสื้อผ้าซึ่งจะมีลักษณะเป็นสะพานไม้ที่ยื่นลงไปใต้น้ำซึ่งจะอยู่เยื้องมาทางโค้งของสถานีรถไฟบางกอกน้อยส่วนห้องน้ำจะใช้ของทางสถานีรถไฟบางกอกน้อยซึ่งจะเปิดในเวลากลางวันแต่ตอนกลางคืนก็จะใช้บริเวณหลังโค้งหรือหลังโบกักรไฟซึ่งจะลับหลับตาคนเป็นที่ปลดปล่อย

### การแต่งกาย

เตยจะแต่งกายธรรมดาเหมือนเด็กทั่วไปจะสะอาดพอสมควร ใส่กางเกงขาสั้นและเสื้อยืด เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้มาจากการบริจาค

### การใช้จ่ายเงิน

เตยจะไม่ได้เงินประจำเป็นรายวันแต่ถ้าอยากจะกินอะไรก็จะขอแม่ เนื่องจากเตยยังเล็กอยู่รายจ่ายส่วนใหญ่ของเตยส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องนม

### ยาเสพติดและการพนัน

เตยและมารดาไม่มีประสบการณ์ในเรื่องยาเสพติดและการพนัน

### การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

เตยจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกี่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยเตยและมารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
2. เกี่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

### วัฒนธรรมการใช้ภาษา

เตยจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า "มึง" และ "กู" ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และพูดกับแม่หรือครูจะแทนตัวเองว่า "หนู" โดยทั่วไปแล้วเตยยังไม่พูดหยาบคายมากนัก

### ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

เด็กในวัยขนาดเตยยังไม่สามารถที่จะตอบได้ว่ารู้สึกต่อตนเองอย่างไรบ้าง แต่มารดามีความหวังต่ออนาคตของเตย อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ มารดาของเตยรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องส่งเรียนหนังสือเท่านั้น

### ทัศนคติต่อครอบครัว

เตยมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับพ่อและรู้สึกที่มีความปลอดภัยมีความสุขผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่าในช่วงอายุนี้นี้เด็กต้องพึ่งพาบิดาและมารดาในหลาย ๆ ด้าน และมีความรักแก่ครอบครัวเป็นอย่างดี

### ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

เดยจะมีเพื่อนอยู่หลายกลุ่ม จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วเดยจะอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะร่วมได้กับกลุ่มเด็กคนอื่น แม้กระทั่งเด็กในชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม

### ทัศนคติต่อสังคม

ในขณะนี้เดยมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องจากมาจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าสังคมคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลือเขาอย่างไร แต่มารดาของเดยจะไม่ค่อยพอใจที่มีคนอื่นมาว่าลูกของตนเป็นเด็กเร่ร่อน จะโกรธและบางครั้งอาจจะด่ากลับ

### ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

เดยมีความคิดว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี ได้เจอเพื่อน ๆ และคิดว่าครูไม่ค่อยจะดุ เดยอยากจะไปโรงเรียนเร็ว ๆ ซึ่งการที่เดยมีความคิดแบบนี้เนื่องจากการปลุกฝังมาจากมารดา ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี

### ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

#### ทางกาย

เรื่องของอาหารการกิน เดยไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่มีคุ่มแดดคุ่มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง , เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา เดยกับอนาคตทางการศึกษายังอีกไกลมากนัก การที่อาศัยอยู่ได้สะพานไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากมีความลำบากหลายประการ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐ หรือความเจ็บป่วย ซึ่งจะเป็นเหตุผลในการตัดสินใจของมารดาเดยว่าจะยังอยู่ในพื้นที่ต่อไปหรือจะเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่ออนาคตทางการศึกษาของบุตร

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย เดยนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับสวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากูถูกจากนักสังคม

สงเคราะห์เหล่านั้น, หรือสถานพยาบาลเหล่านั้นตั้งอยู่ไกลจากสถานที่ที่อยู่ วิจัยมองว่าการที่ซื้อยากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

### ทางใจ

**เรื่องครอบครัว** เคยมีแต่แม่เท่านั้นที่คอยดูแลและเขาอยู่ วรที่ขาดพ่อไปทำให้ครอบครัวไม่ค่อยจะสมบูรณ์ เคยอาจจะยังไม่มีความรู้สึกมากในตอนนั้น

**เรื่องเพื่อน** เคยมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาสในชุมชนแต่จะเล่นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน การทะเลาะเบาะแว้งมีบ้าง แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก แต่ตอนที่เคยเริ่มโตขึ้นจะต้องระวังในเรื่องยาเสพติดเนื่องจากมีความอยากรู้อยากเห็นอยากลอง

**เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม** เคยยังไม่มีความคิดในเรื่องนี้เนื่องจาก ภูมิภาวะของเคยเองซึ่งยังเล็กอยู่ เคยไม่ทราบว่าสังคมคืออะไร สังคมจะให้อะไรแก่เขาและแม่

**เรื่องความประพฤติ** เคยมีความประพฤติดี แต่ดื้อและซน มีพฤติกรรมที่ชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

### ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับเดยนั้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อเสียชีวิตและแม่นำเดยออกมา เรร่อน ไม่มีที่อยู่ อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของเดยเท่าที่ควร พยายามชวนชวายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแต่ก็ทำได้ยากลำบากทำให้เด็กต้องถูกกักตุนอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้

### ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

มารดาของเดยมีความหวังว่าในอนาคตตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพต้งนี้ และในอนาคตอยากจะให้เดยได้เรียนหนังสือสูง ๆ จากการที่มารดาของเดยคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้เดยหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถิ่นตัวเองออกจากสภาพต้งนี้ แต่โอกาสที่เดยได้รับกลับมีไม่มากและไม่มีหลักประกันเลย

### สวัสดิการ

สวัสดิการที่เดยได้เข้าไปใช้บริการ

1. ศูนย์บริการสาธารณะสุข วัดเจ้าอาม
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช

4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์
5. วัดหลวงพ่อบุญน้อย

### สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาระดับชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ ( รัฐบาลงาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่ )
4. โรงเรียน
5. ทุนการศึกษา

### แจ้ ( นามสมมุติ ) อายุ 10 ปี

แจ้และครอบครัวอพยพมาจากอ.บางเลน จ.นครปฐม เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ มหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยายขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาและมารดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย และรับจ้างร้อยดอกมะลิ ตลอดจนการรับจ้างเข็นผัก ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

### วิถีการดำเนินชีวิต

แจ้จะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธรักษาอาศัยนอนอยู่กับแม่และพ่อ ในปัจจุบันบิดาเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำบริเวณรอบสะพานพุทธและปากคลองตลาด ส่วนมารดานั้นรับจ้างร้อยดอกมะลิอยู่ใต้สะพานพุทธ แจ้จะตื่นนอนเวลาประมาณ 07.30 น. อาบน้ำบริเวณใกล้ ๆ ที่พักโดยพ่อและแม่จะไปตักมาจากบริเวณน้ำพุตรงใกล้ ๆ กับโรงเรียนสวนกุหลาบ แต่ถ้าวันไหนน้ำพุไม่เปิดก็จะตักจากแม่น้ำเจ้าพระยาแทน จะตักมาเตรียมไว้ ตั้งแต่ตอนเย็นจากนั้นจึงจะไปเรียนและจะกลับมาอีกครั้งในเวลาประมาณ 15.30 น. ทำการบ้านและจึงจะได้เที่ยวเล่นกับเพื่อน ๆ แต่ปัจจุบันแจ้ได้ออกจากโรงเรียนแล้วเนื่องจากการที่เป็นเด็กที่มีสมาธิสั้นไม่สนใจการเรียน ทางโรงเรียนให้เหตุผลว่าเด็กยังไม่มีความพร้อมจึงให้ออกก่อน

## สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวแฉ่งจะใช้บริเวณทำน้ำสะอาดพุทธรเป็นจุดตักน้ำและในตอนเย็น ๆ จึงจะไปอาบน้ำการใช้ห้องน้ำจะใช้ห้องน้ำสาธารณะของ ก.ท.ม แต่จะปิดในช่วงกลางวัน ซึ่งจะอาศัยแอบปล่อยตามสุ่มทุมพุ่มไม้ที่ลับหูลับตาคน

## การแต่งกาย

แฉ่งแต่งกายธรรมดาเหมือนเด็กทั่วไปจะสะอาดพอสมควร ใส่กางเกงขาสั้นและเสื้อยืด เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้อะมาจากการบริจาค และซื้อหาจากตลาดสะพานพุทธในตอนกลางวัน

## การใช้จ่ายเงิน

แฉ่งจะไม่ได้เงินประจำเป็นรายวันแต่ถ้าอยากกินอะไรก็จะขอแม่เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจ่ายเงิน รายจ่ายส่วนใหญ่ของแฉ่งส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องขนม และของเล่น

## ยาเสพติดและการพนัน

แฉ่งไม่มีประสบการณ์ในเรื่องยาเสพติดและการพนัน ส่วนบิดาและมารดานั้น มักจะดื่มสุรา ทุกเย็น

## การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

แฉ่งจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกี่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตาม สวนสาธารณะ ในขณะที่มีงาน โดยเคยและมารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
2. เกี่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

## วัฒนธรรมการใช้ภาษา

แฉ่งจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า "มึง" และ "กู" ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และพูดกับแม่หรือครูจะแทนตัวเองว่า "หนู" โดยทั่วไปแล้วแฉ่งยังไม่พูดหยาบคายมากนัก

## ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

เด็กในวัยขนาดแฉ่งสามารถที่จะตอบได้ว่ารู้สึกต่อตนเองอย่างไร รู้สึกว่ารักตัวเอง, รักแม่และพ่อ และมารดามีความหวังต่ออนาคตของแฉ่ง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ มารดาของแฉ่งรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องส่งเรียนหนังสือเท่านั้น

### ทัศนคติต่อครอบครัว

แจ่มมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับพ่อและรู้สึกมีความสุขปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่าในช่วงอายุนี้เด็กต้องพึ่งพาบิดาและมารดาในหลาย ๆ ด้าน และมีความรักแก่ครอบครัวเป็นอย่างดี

### ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

แจ่มจะมีเพื่อนอยู่หลายกลุ่ม จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วแจ่มจะอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม

### ทัศนคติต่อสังคม

ในขณะนี้แจ่มมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลืออย่างไร แต่มารดาของแจ่มจะไม่ค่อยพอใจที่มีคนอื่นมาว่าลูกของตนเป็นเด็กเร่ร่อน จะโกรธและบางครั้งอาจจะด่ากลับ

### ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

แจ่มมีความคิดว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี ได้เจอเพื่อน ๆ และคิดว่าครูไม่ค่อยจะดุ แจ่มอยากจะกลับเข้าไปเรียนใหม่เร็ว ๆ และรู้สึกเสียใจที่ต้องออกจากโรงเรียน และรู้สึกโกรธคุณครูที่ให้ออกมา การที่ให้เด็กออกมาจากโรงเรียนโดยอ้างว่าเด็กยังไม่พร้อมนั้น ครู ควรจะพิจารณาให้ถี่ถ้วนเพราะเป็นการทำลายโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย

### ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

#### ทางกาย

เรื่องของอาหารการกิน แจ่มไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอาหารอะไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง , เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็กได้

**เรื่องการศึกษา** แงกับอนาคตทางการศึกษายังอีกไกลมากนัก การที่อาศัยอยู่ได้สะพานไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากมีความลำบากหลายประการ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐ หรือความเจ็บป่วย หรือการถูกดำเนินจากทางโรงเรียน ( ในฐานะทำให้โรงเรียนเสื่อมเสียชื่อเสียง ) ประกอบกับการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ทำให้การศึกษาของแ่งเป็นไปได้ช้า ซึ่งถ้ายังอยู่ในพื้นที่แบบนี้ต่อไปอนาคตทางการศึกษาอาจจะต้องหมดไป

**เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย** แ่งเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของ ผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น หรือสถานพยาบาลเหล่านั้นตั้งอยู่ไกลจากสถานที่ที่อยู่ ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

### ทางใจ

**เรื่องครอบครัว** แ่งมีพ่อและแม่ที่คอยดูแลและเขาอยู่ แต่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพทำให้การเอาใจใส่เลี้ยงดู ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็มีความสุข เนื่องจากเด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับแม่ตลอดเวลา

**เรื่องเพื่อน** แ่งมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนแต่จะเล่นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน การทะเลาะเบาะแว้งมีบ้าง แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก แต่ตอนที่แ่งเริ่มโตขึ้นจะต้องระวังในเรื่องยาเสพติดเนื่องจากมีความอยากรู้อยากเห็นอยากรลอง และการถูกล่วงเกินทางเพศ

**เรื่องการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น** ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำแ่งเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุ่มลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของแ่งเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนขายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกีดกันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้บิดาและมารดาของแ่งควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่แ่งจะดำเนินรอยตามสภาพของตนเองมีสูงมากเนื่องจากความเคยชินกับสภาพที่อยู่ และสังคมที่เด็กคุ้นเคย

### ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำแ่งเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุ่มลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของแ่งเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนขายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกีดกันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้บิดาและมารดาของแ่งควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่แ่งจะดำเนินรอยตามสภาพของตนเองมีสูงมากเนื่องจากความเคยชินกับสภาพที่อยู่ และสังคมที่เด็กคุ้นเคย

## ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

แจ้และครอบครัวมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตแจ้  
อยากจะทำางานเร็ว ๆ และจะได้ออกไปจากตรงนี้ จากการที่แจ้คาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเอง  
หลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่แจ้ได้รับ  
กลับมีความเสี่ยงสูง ทำให้เราไม่กล้าที่จะคาดหวังถึงอนาคตในวันข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร

## สวัสดิการ

สวัสดิการที่แจ้ได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดมหาธาตุ
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

## สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาค้นจบชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ ( รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่ )
4. อยากให้หมอบริการติดต่อตนเองและพ่อแม่ ดี ๆ เหมือนคนอื่น
5. ทุนการศึกษา

## พริก ( นามสมมุติ ) อายุ 7 ปี

พริกและครอบครัวอพยพมาจาก จ. กาญจนบุรี เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่  
ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่า  
อยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้า  
จุฬาโลก เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขาย  
ขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาและมารดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย และรับจ้างร้อยดอก  
มะลิ ตลอดจนการรับจ้างเข็นผัก ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวม  
กลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพัก  
อาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

## วิถีการดำเนินชีวิต

พริกจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพุทธอาศัยนอนอยู่กับแม่และพ่อ ในปัจจุบันบิดาและมารดาได้รับรอยดอกลมะลิขายบริเวณรอบสะพานพุทธและปากคลองตลาด แจจะตื่นนอนเวลาประมาณ 07.30 น. อาบน้ำบริเวณใกล้ ๆ ที่พักโดยพ่อและแม่จะไปตักมาจากบริเวณน้ำพุตรงใกล้ ๆ กับโรงเรียนสวนกุหลาบ แต่ถ้าวันไหนน้ำพุไม่เปิดก็จะตักจากแม่น้ำเจ้าพระยาแทน จะตักมาเตรียมไว้ ตั้งแต่ตอนเย็นจากนั้นจึงจะไปเรียนและจะกลับมาอีกครั้งในเวลาประมาณ 17.00 น. เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาไปรับ พริกจะทำการบ้านจากที่โรงเรียนแล้วและจึงจะได้เที่ยวเล่นกับเพื่อน ๆ

## สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวพริกจะใช้บริเวณทำน้ำสะพานพุทธเป็นจุดตักน้ำและในตอนเย็น ๆ จึงจะไปอาบน้ำการใช้ห้องน้ำจะใช้ห้องน้ำสาธารณะของ ก.ท.ม. แต่จะปิดในช่วงกลางคืน ซึ่งจะอาศัยแอบปล่อยตามสุมทุมพุ่มไม้ที่ลับหูลับตาคน

## การแต่งกาย

พริกแต่งกายธรรมดาเหมือนเด็กทั่วไปจะสะอาดพอสมควร ใส่กางเกงขาสั้นและเสื้อยืด เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้มาจากการบริจาคและบางส่วนซื้อหามาจากตลาดสะพานพุทธในตอนกลางคืน

## การใช้จ่ายเงิน

พริกจะได้เงินประจำเป็นรายวันวันละประมาณ 10 บาท เงินส่วนนี้จะต้องเอาไปฝากครูไว้ที่โรงเรียนเพื่อเป็นเงินฝาก แต่ถ้าอยากกินอะไรก็จะขอแม่ เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เงิน รายจ่ายส่วนใหญ่ของแจจะส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องขนม และของเล่น

## ยาเสพติดและการพนัน

พริกไม่มีประสบการณ์ในเรื่องยาเสพติดและการพนัน ส่วนบิดาและมารดานั้น มักจะดื่มสุรา ทุกเย็น

## การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

พริกจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกี่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยเตยและมารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย

2. เกี่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

### วัฒนธรรมการใช้ภาษา

พริกจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า “มึง” และ “กู” ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่มและคำคำกับเพื่อนจะเป็น “ไอ้เหี้ย” และ “ไอ้สัตว์” และพูดกับแม่หรือครูจะแทนตัวเองว่า “หนู” โดยทั่วไปแล้วพริกยังไม่พูดหยาบคายมากนัก

### ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

เด็กในวัยขนาดพริกสามารถที่จะตอบได้ว่ารู้สึกต่อตนเองอย่างไร รู้สึกว่ารักตัวเอง รักแม่และพ่อ และมารดามีความหวังต่ออนาคตของพริก อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ บิดาและมารดาของพริกรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องส่งเรียนหนังสือ

### ทัศนคติต่อครอบครัว

พริกมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับพ่อและรู้สึกที่มีความปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่าในช่วงอายุนี้เด็กต้องพึ่งพาบิดาและมารดาในหลาย ๆ ด้าน และมีความรักแก่ครอบครัวเป็นอย่างดี ไม่อยากที่จะจากบิดาและมารดาไปไหนไกล ๆ

### ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

พริกจะมีเพื่อนอยู่หลายกลุ่ม จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม และที่สนิทกันก็จะเป็นแฉง กินเล่นคลุกคลีด้วยกันมาก่อน ก่อนที่แฉงจะออกจากโรงเรียนก็จะไปโรงเรียนและกลับบ้านมาพร้อมกัน

### ทัศนคติต่อสังคม

ในขณะนี้พริกก็มีความรู้สึกอย่างเดียวกับแฉงคือ ใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องมาจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลืออย่างไร แต่มารดาของพริกจะไม่ค่อยพอใจที่มีคนอื่นมาว่าลูกของตนเป็นเด็กเร่ร่อน จะโกรธ มารดาของพริกมีความคิดว่า เขาไม่ไปทำความเดือดร้อนให้ใคร และสถานที่ที่เขาอาศัยก็เป็นของสาธารณะ

## ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

พริกมีความคิดว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ได้เจอเพื่อน ๆ และคิดว่าครูไม่ค่อยจะดุ พริกอยากจะเรียนจนจบชั้นประถมเร็ว ๆ และรู้สึกเสียใจที่แรงต้องออกจากโรงเรียน และรู้สึกโกรธคุณครูที่ให้แรงออกมา พริกมีความรู้สึกเกลียดคุณครูที่ให้แรงออกมา ทำให้เขาไม่มีเพื่อนไปโรงเรียน การที่ให้เด็กออกมาจากโรงเรียนโดยอ้างว่าเด็กยังไม่พร้อมนั้น ครู ควรจะพิจารณาให้ถี่ถ้วนเพราะเป็นการทำลายโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย

## ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

### ทางกาย

เรื่องของอาหารการกิน พริกก็เหมือนกับคนอื่น ๆ คือไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หามาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่นำอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ใต้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา การที่เด็กอาศัยอยู่ใต้สะพานไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากมีความลำบากหลายประการ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐหรือการถูกทางโรงเรียนดำหนิ (ในฐานะที่ทำให้เสียชื่อโรงเรียน)หรือความเจ็บป่วย ประกอบกับการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ทำให้การศึกษาของพริกเป็นไปได้ช้า ซึ่งถ้ายังอยู่ในพื้นที่แบบนี้ต่อไปอนาคตทางการศึกษาอาจจะต้องหมดไป

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย พริกเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครอง คือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับสวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น,หรือสถานพยาบาลเหล่านั้นตั้งอยู่ไกลจากสถานที่ที่อยู่ ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะมีผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

### ทางใจ

เรื่องครอบครัว พริกมีพ่อและแม่ที่คอยดูแลและเขาอยู่ แต่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพทำให้การเอาใจใส่เลี้ยงดู ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็มีความสุขกับครอบครัว แต่ครอบครัวก็มีการทะเลาะกันบ้างในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอ ทำให้พริกบางครั้งอาจจะไม่ค่อยจะมีความสุขเท่าที่ควร

**เรื่องเพื่อน** พริกมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนแต่จะเล่นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน การทะเลาะเบาะแว้งมีบ้าง แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก แต่ตอนที่เริ่มโตขึ้นจะต้องระวังในเรื่องยาเสพติดเนื่องจากมีความอยากรู้อยากเห็นอยากลอง และการถูกล่วงเกินทางเพศ

**เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม** พริกมีความคิดในเรื่องนี้ไม่มากนักเนื่องจากวุฒิภาวะของพริกเองซึ่งยังเล็กอยู่ พริกไม่ทราบว่ายาคืออะไร สังคมจะให้อะไรแก่เขาและแม่ แต่ถ้าใครมาพูดจากไม่ดีใส่พริก พริกจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบทันที

**เรื่องความประพฤติ** พริกมีความประพฤติดี แต่ดื้อและซน มีพฤติกรรมที่ชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

### ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำพริกเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของพริกเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนชวายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกดดันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้บิดาและมารดาของพริกควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่พริกจะดำเนินรอยตามสภาพของตนเองมีสูงมากเนื่องจากความเคยชินกับสภาพที่อยู่ และสังคมที่เด็กคุ้นเคยมาตลอดเวลา

### ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

ครอบครัวของพริกมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตพริกอยากจะได้เรียนหนังสือและเป็นครู จะได้ออกไปจากตรงนี้ จากการที่คาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่พริกมีอยู่นั้น มีน้อยมาก มีโอกาสเสี่ยงที่จะไม่จบการศึกษามาก

### สวัสดิการ

สวัสดิการที่พริกได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดมหาธาตุ
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

### สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาระดับชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ ( รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่ )
4. ด้านการรักษาพยาบาล
5. ทุนการศึกษา

### จ๊ิด ( นามสมมุติ ) อายุ 10 ปี

จ๊ิดและครอบครัวอพยพมาจาก จ.พิจิตร เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาและมารดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย และรับจ้างร้อยดอกมะลิตลอดจนการรับจ้างเข็นผัก ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

### วิถีการดำเนินชีวิต

จ๊ิดจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพุทธอาศัยนอนอยู่กับแม่และพ่อ ในปัจจุบันบิดาเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำบริเวณรอบสะพานพุทธและปากคลองตลาด โดยใช้รถสามล้อถีบ ส่วนมารดานั้นรับจ้างร้อยดอกมะลิต่อใต้สะพานพุทธ จ๊ิดจะตื่นนอนเวลาประมาณ 08.30 น . อาบน้ำบริเวณใกล้ ๆ ที่พักโดยบิดาและมารดาจะไปตักมาจากบริเวณน้ำพุตรงใกล้ ๆ กับโรงเรียนสวนกุหลาบ แต่ถ้าวันไหนน้ำพุไม่เปิดก็จะตักจากแม่น้ำเจ้าพระยาแทน จะตักมาเตรียมไว้ ตั้งแต่ตอนเย็นจากนั้นก็จะกินข้าวและออกไปเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกกับบิดา เริ่มตั้งแต่บริเวณ ปากคลองตลาด ผ่านโรงเรียนราชินี ไปทางท่าเตียน ท่าช้างท่าพระจันทร์ และย้อนกลับมายังบริเวณที่พักตามเดิม ปัจจุบันจ๊ิดได้ออกจากโรงเรียนแล้วเนื่องจากให้เหตุผลว่าเบื่อ อีกทั้งพ่อแม่ไม่สนใจเท่าที่ควร

### สถานที่อาบน้ำชำระร่างกาย

ครอบครัวจ๊ิดจะใช้บริเวณทำน้ำสะพานพุทธเป็นจุดตักน้ำและในตอนเย็น ๆ จึงจะไปอาบน้ำการใช้ห้องน้ำจะใช้ห้องน้ำสาธารณะของ ก.ท.ม แต่จะปิดในช่วงกลางคืน ซึ่งจะอาศัยแอบปล่อยใกล้ ๆ บริเวณที่พักตามพ่อแม่ไม่ที่ลับหูลับตาคน

## การแต่งกาย

จัดแต่งกายธรรมดาเหมือนเด็กทั่วไปจะสะอาดพอสมควร ใส่กางเกงขาสั้นและเสื้อยืด แต่ตอนกลับมาในตอนเย็นก็จะมอมแมมและสกปรก เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้มาจากการบริจาค และการซื้อหาด้วยตัวเอง

## การใช้จ่ายเงิน

จิตจะไม่ได้เงินประจำเป็นรายวันแต่ถ้าอยากจะกินอะไรก็จะขอแม่ หรืออยากได้เสื้อผ้าสวย ๆ ก็ขอที่มารดาเนื่องจากเงินส่วนใหญ่มารดาจะเป็นคนเก็บไว้ รายจ่ายส่วนใหญ่ของจิตส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องขนม และของเล่น

## ยาเสพติดและการพนัน

จิตเริ่มมีการใช้สารเสพติดประเภท บุหรี่ แต่จะไม่เล่นการพนัน

## การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

จิตจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 2ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกี่ยวกับ ครู ซึ่งจะเน้นในลักษณะของการออกค่าย ไปทัศนศึกษาที่ต่างจังหวัด
2. เกี่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่ม

เดียวกัน หรือในบางครั้งก็อาจจะไปเที่ยวไกล ๆ

## วัฒนธรรมการใช้ภาษา

จิตจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า “มึง” และ “กู” ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และพูดกับแม่หรือครูจะแทนตัวเองว่า “ผม” เวลาที่ดำใครก็จะใช้คำว่า “ไอ้เหี้ย” หรือ “ไอ้สัตว์” โดยทั่วไปแล้วจิตยังไม่พูดหยาบคายมากนัก

## ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

จิตสามารถที่จะตอบได้ว่ารู้สึกต่อตนเองอย่างไร รู้สึกว่ารักตัวเอง ,รักแม่และแต่เบื้อพ่อที่ชอบด่า ส่วนมารดามีความหวังต่ออนาคตของจิต อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ มารดาของจิตรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องส่งเรียนหนังสือเท่านั้น จิตเองรู้สึกเสียใจเหมือนกันที่ทำให้แม่รู้สึกผิดหวัง

### ทัศนคติต่อครอบครัว

จิตมีความคิดว่าตัวเองมีความสุขเมื่อได้อยู่กับมารดาและมีรู้สึกว่ามีความปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่ามารดามักจะคอยปกป้องตัวเองจากบิดาอยู่เสมอจิตบอกว่าทำงานได้เงินมาก ๆ จิตจะรับมารดาไปอยู่ด้วย

### ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

จิตจะมีเพื่อนอยู่หลายกลุ่ม จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจิตจะอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม แต่จะไม่อยู่กับเด็กที่อยู่บริเวณหน้าพระบรมรูป รัชกาลที่ 1

### ทัศนคติต่อสังคม

ในขณะนี้จิตมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องจากภูมิกว้างเขายังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะสังคมคิดอย่างไรกับเขา แต่เขาไม่ชอบสายตาคบที่มองมาเวลาเขานั่งอยู่บนรถสามล้อถีบกับพ่อ แต่แม่ของจิตจะไม่ค่อยพอใจที่มีคนอื่นมาว่าลูกของตนเป็นเด็กเร่ร่อน จะโกรธและบางครั้งอาจจะด่ากลับ

### ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

จิตมีความคิดว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี ได้เจอเพื่อน ๆ จิตอยากจะกลับเข้าไปเรียนใหม่เร็ว ๆ และรู้สึกเสียใจที่ต้องออกจากโรงเรียน และทำให้แม่ผิดหวัง จิตยังอยากที่จะกลับไปเรียนอีกแต่ติดที่พ่อที่อยากจะให้มาช่วยงานก่อน

### ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

#### ทางกาย

เรื่องของการหารกรกิน จิตไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้ แต่จิตเริ่มมีทางเลือกคือเวลาออกไปข้างนอกจิตจะหาของกินข้างนอกแทน

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก

**เรื่องการศึกษา** จี๊ดกับอนาคตทางการศึกษายังอีกไกลมากนัก การที่อาศัยอยู่ได้สะพานไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากมีความลำบากหลายประการ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐ หรือความเจ็บป่วย ประกอบกับการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ทำให้การศึกษาของจี๊ดเป็นไปได้ช้า ซึ่งถ้ายังอยู่ในพื้นที่แบบนี้ต่อไปอนาคตทางการศึกษาอาจจะต้องหมดไป

**เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย** จี๊ดเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับสวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพุดจาดูจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น หรือสถานพยาบาลเหล่านั้นตั้งอยู่ไกลจากสถานที่ที่อยู่ ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

## ทางใจ

**เรื่องครอบครัว** จี๊ดมีแม่ที่คอยดูแลและเขาอยู่ แต่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพทำให้การเอาใจใส่เลี้ยงดู ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็มีความสุข เนื่องจากเด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับแม่ตลอดเวลาแต่จี๊ดมักจะมีปัญหากับพ่ออยู่เสมอซึ่งถ้าเป็นแบบนี้ต่อไปเด็กอาจจะออกมาใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังก็ได้

**เรื่องเพื่อน** จี๊ดมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนแต่จะเล่นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน การทะเลาะเบาะแว้งมีบ้าง แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก แต่ตอนที่จี๊ดเริ่มโตขึ้นจะต้องระวังในเรื่องยาเสพติดเนื่องจากมีความอยากรู้อยากเห็นอยากรลอง

**เรื่องการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนั้น** ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำจี๊ดเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของจี๊ดเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนชวนยเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกดดันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้

**เรื่องความประพฤติ** จี๊ดมีความประพฤติดี แต่คือและชน มีพฤติกรรมที่ชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

## ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำจี๊ดเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของจี๊ดเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนชวนยเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกดดันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้

บิดาและมารดาของจิตติควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาคะแนนที่ต่ำกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเรื้อรัง เพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่จิตติจะดำเนินรอยตามสภาพของตนเองมีสูงมากเนื่องจากความเคยชินกับสภาพที่อยู่ และสังคมที่เด็กคุ้นเคย

### ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

จิตติและครอบครัวมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้และในอนาคตจิตติอยากจะทำางานเร็ว ๆ และจะได้ออกไปจากตรงนี้ จากการที่จิตติคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่จิตติได้รับกลับมีความเสี่ยงสูง ทำให้เราไม่กล้าที่จะคาดหวังถึงอนาคตในวันข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร

### สวัสดิการ

สวัสดิการที่จิตติได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดมหาธาตุ
2. ศูนย์บริการสาธารณสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

### สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. ต้องการมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลัก อยากให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่ )
2. สวัสดิการในด้านการรักษาพยาบาล
3. ทุนการศึกษา
4. โรงเรียนฝึกอาชีพ เพื่อฝึกอาชีพ